

Tistim, kateri se bodo sami v šoli izučili, ali pa tistim, ki si bodo kakšnega šolo dovršivšega učenca v stalno službo vzeli, se ve da vsega tega treba ne bo.

Gledé velike obilnosti naj bi se za to skrbelo, da bi se prav prav veliko posestnikov za novo podvzetje pridobilo, ki bi ga zdatno podpirali s tem, da bi velike prostore sadjereji odločili, in da bi se poprijeli vseh sredstev, po katerih se more zasaditi obilo sadja, pa tudi dobrega in lepega.

Gledé zgodnosti bilo bi treba od vsakega plemena izvoliti najzgodnejše sorte, ktere bi pa tudi v okusu in lepoti zadostile.

Kako lahko da se ti pogoji o pridelovanju sadja dosežejo, naj pokaže sledeči primer.

Vzemimo grozdje, ktere se bo moralo gotovo največ pridelovati, ker grozdje se najlože in tudi najboljše prodá. Pred vsem nastopi vprašanje: katerih sort se imamo poprijeti? Gotovo najzgodnejših z lepim, okusnim, trdim grozdem (trdnost je pri grozdi glavna reč, kajti mehko, osipčno, se ne dá prevažavati).

Rumena avguštana s podolgatimi jagodami (po nemško „die gelbe Seidentraube“ bila bi ena sama taka sorta, kajti ona ima vse te lastnosti, je toraj za kupčijo, kakor nalašč vstvarjena. Zelena avguštana z okroglimi jagodami, ki nekoliko pozneje dozori, kakor una, pa ni za rabo, ker ona je premehka in osipčna. Tako tudi jako zgodnje modro grozdje sv. Jakoba (Frühblauer Burgunder) ne, ker tudi ono je premehko in vrh tega ima premajhne grozde, repke, kakor jih po pravici ranjki M. Vrtovec imenuje.

Z avguštano samo pa nam še ni vsluženo, kajti ona zgine vendar dosti pred, ko dozori najzgodnejše sorte v severnih vinskih deželah; zatega del se je treba še po primernih drugih, koj po avguštani zorečih sortah ozreti.

Med domačimi sortami pa razun rumenega in modrega muskatelja tacih ne najdemo; zavoljo tega moremo po tujih seči, ktere iz bolj severnih vinskih dežel k nam prihajajo. Od teh zaslužijo v prvi vrsti z našo peteršilko (geschlitzblättriger Gutedel.) sorodni španjoli*) imenovani biti, kakor hrustlati, beli, rumeni, rdeči, dijamantni in kraljevi španjol (Krachweisser, gelber, rother, Diamant und Königs-Gutedel). Ti španjoli so za nas največega priporočila vredne sorte, kajti zadostujejo vsem zahtevam. Priča temu je to, da je skoro povsod najbolj priljubljeno ali namizno ali zobalno grozdje. Iz Francoskega se samo španjol izvažva in sicer pod imenom Chacelar (beri Šasla).

Razun teh sort so pa še druge, ktere bi nam tudi prav dobro vstregle; tako na primer zelena vanilija (grüne Vanillitraube) in rumen orleans (gelber Orleans). Prvo ima nek poseben žlahen okus, zarad ktere ga je še posebno čislano. (Kon. prih.)

Gospodarska novica.

Premija s 5000 goldinarji za pomoček,

da se odvrne kužna bolezen svilnih črvičev.

C. k. ministerstvo je leta 1868. po nasvetu dunajskega svilorejskega zbora razpisalo premijo (darilo) s 5000 gld. onemu, kdor iznajde zdravilo zoper kužno pikčasto bolezen (Fleckenkrankheit), ki že več let mori svilne črviče (židne gosenice), ali onemu, ki vsaj nasvetuje tak pripomoček, da se odvrne in zabrani ta bolezen.

*) Tako imenujejo to grozdje štajarski Slovenci, in tudi jaz se hočem tega imena posluževati, akoravno so mu v zgornji Vipavi ime „milavojka“ iznašli. Pis.

Konec meseca septembra 1870. l. je iztekel obrok, do ktere ga naj se oglasi, kdor vé tako sredstvo.

Oglasilo se jih je 38 iz našega cesarstva pa tudi tujih držav.

Dotična komisija, od ministerstva izvoljena, je dala napovedana zdravila skušati. Al nobeno zdravilo se ni potrdilo po skušnjah.

Ostal je tedaj sam ta pripomoček, ki ga je že pred več leti prvi nasvetoval Francoz gosp. L. Pasteur, ud znanstvene akademije v Parizu. Ta pripomoček ne ozdravi sicer za pikčasto bolezen že bolnih črvičev, pa zabrani in odvrne jo.

Ta pripomoček je bralcem „Novic“ že dobroznana celična izreza (Zellengrainirung) svilnih črvičev.

Ker pa je celično izrejevanje že dve leti znano in v več deželah skušano in večidel potrjeno sredstvo zoper črvičo bolezen, je ministerstvo komisijo vprašalo: ali naj gosp. Pasteurju, vkljub temu, da ta iznajba ni nova, se podeli premija s 5000 gold.

Komisija je odgovorila, naj se mu dá, ker boljšega sredstva za zdaj nimamo kakor je celična izreja, ki se dá lahko in povsod rabiti. In Francoz Pasteur dobí 5000 gold., kakor c. k. ministerstvo od 12. dne t. m. oklicuje.

Po naših mislih bi se bilo teh 5000 gld. dalo prav lahko na korist kmetijstvu domačemu prihraniti, kajti g. Pasteur je celično rejo že pred več leti brezplačno po svetu razglasil in priporočal, in skušala se je po več deželah. On tedaj dobí 5000 gold. za svet, ki ni nov, a tudi zdravilo ni že bolnih gosenic.

Politične stvari.

Sledeča adresa g. grofu Karolu Hohenwartu, bivšemu prvosedniku c. k. ministerstva, se ravno zdaj po vseh slovenskih okrajinah podpisuje:

Vaša ekscelencija!

Visokorodni gospod Grof!

Ako je kedaj naš z vsakršnimi političnimi mukami tlačeni narod v poslednjem času gojil upanje, v konečno dosego svojih pravic in dokončanje dolgoletnega trpljenja, imel je za to v nedavno preteklem času gotovo vzroka obilo, kajti prikazala se je na političnem obnebi zvezda, sijajoča poštenje in resnično prizadevanje, da nečisti zrak se loči od zdravega in da krasnojasen dan nastopi.

Ta zvezda, ktera je bila v nesrečni Avstriji mnogo mnogo let neznana, prikazala se nam je v osebi Vaše Ekscelencije in Vašega slavnega ministerstva, ktero je pričelo z odkritosrečno poštenostjo in popolno odličnostjo plemenito delo, da bi se uresničile besede našega vladarja: „naredite mir med mojimi narodi!“ Rekli smo: „mного let neznana“ — in to ne brez vzroka, kajti do tega časa ni bilo slišati niti enega glasú iz cesarskega Dunaja o poštem porazumljenju z narodi avstrijskimi.

Iz ust Vaše Ekscelencije prišel je prvi in odkritosrečni pozdrav avstrijskim narodom. Vi, visokorodni Gospod Grof bili ste prvi, kateri ste si prizadevali narodom njihova prava popolnoma vrniti, in tako po vseh Vaših prednikih vže težko ranjeno Avstrijo ozdraviti.

Nepoklicani duhovi pa so odločili o prizadevah Vaše Ekscelencije posluživši se svojega vpliva in z njegovo zlorabo so zadržali zopet zmago resnice in pravice.

Al prepričani smo, da spravedljivost in Vaše lepo začeto delo vendar enkrat, da! morebiti kmalu zma-

gati mora in da tudi mila naša domovina veselejših dni dočaka.

Zato z vsem slovenskim narodom iz lastnega prostega nagiba radostni hitimo Vaši Ekscelenciji popolno naše zaupanje razodeti, zahvaljevaje se ob enem Vam, visokorodni Gospod grof in Vašemu ministerstvu za iskreno prizadevanje k osvoboditvi milega našega naroda.

Slava Vaši Ekscelenciji, voditelju poštenega ministerstva!!

Ozir po svetu.

Hudodelstva pri Nemcih.

Če se pri nas ali kjer si bode na Slovenskem kak pretep ali kaka druga enaka nerednost pripetila, brž jo prinese „Tagblatt“ ljubljanski, tržaška „Triesterica“ ali graška „Tagespošta“. Če pa se take grozovitosti godé, kakor jih beremo v nemškem časniku „Germania“, pri Nemcih, še Tagblattovci ne črhnejo ne. Mi s tem nečemo zagovarjati domačih nerodnosti, ker nas vselej srcé zaboli, kedar kaj tacega slišimo, al le kazati hočemo, da na Nemškem, kjer je po Tagblattovcih „kultura“ domá, se godijo še vse strašnejše reči in da po takem, na priliko, iz Berolina se mi Slovenci ne bomo izposojevali omike.

„Germania“ piše, da pri svitem dnevu se morijo ljudje po ulicah in z revolverji strela na memogredoče v Berolinu, stolnem mestu cesarja „von Gottes Fügung“. 18 do 20 let stari hudodelci doprinašajo taka hudodelstva s tako izurjeno roko, da onih 1200 policajev, ki jih Berolin ima, ne more zabraniti taka početja. Po uradnih poročilih znaša število ljudi, ki od ropa živijo, okoli 60.000; v tem številu pa niso tiste ženske, ki od — živé. V prvih 3 mesecih letos je sodnija 390 mladih hudodelcev pod 14. letom zasačila. To je statistika iz prav nemških — pruskih — časnikov. Dalje piše „Germania“ tako-le: „Kako zelo se je pošteno življenje v Berolinu pogreznilo v blato, kaže to, da že več časa sem se klatijo ljudje okoli mestne sodnije, ki se posameznim strankam proti plačilu za priče ponujajo. Nedavno je tak berolinsk klatež na ulicah stopil pred nekega gospoda s temi-le besedami: „Če iščeta kake priče, častiti gospod, vzemite mene; jaz prisegam za polovico cenejše kakor moji tovarši; oni zahtevajo 10 grošev, jaz le 5“. — Drug časnik naznanja, da na Nemškem leto in dan okoli 40.000 ljudi za pijanostjo pogine. Največ pijancev šteje Parska dežela. Letos ni bilo ondi nobenega žegnjanja, da bi tudi v najmanji vasi ne bilo pretepa, po katerem je kdo mrtev obležal ali hudo ranjen bil.

In po vsem tem se Nemčija hvalisa za sedež kulture! In „Tagblatt“ molči o vsem tem? Zakaj neki, ko vendar vsako muho na Kranjskem napne v vola!

Dopisi.

Trst 17. dec. — Slavna zmaga kranjskih Slovencev nas je Primorje napolnila z nepopisljivim veseljem. Vrli Kranjci! pokazali ste čvrsto, da še niste podlaga tujčevi pèti in da je odkljenkalo njihovim namenom. Slava naj Vam toraj, dragi bratje, doní od sinje Adrije! Zopet ste zrušili vogelni kamen onega orjaškega mosta, kterege so naši tlačitelji naroda do Adrije zidali. Tudi nas zadene vaša sijajna zmaga; italijanissimi vidijo v tej že zapreko, ktera njih skrivno politiko vničuje. V veliko čast si štejem, pisalec teh vrstic, da ste Ločani, katerim tudi jaz pripadam, vkljub vsem agitacijam a la Pogatschnigg, kateri še v krčmo ne gré, kjer jeli

Slovenec, soglasno s Kranjci volili narodnega poslanca gosp. Jugovica. (Kon. prih.)

Iz Kostela 13. dec. (O naši volitvi dež. poslanca.) Dovolite, ljube „Novice“, v imenu naroda, resnice in pravice sledečim vrsticam prostor v prihodnjem listu. Reč je ravno sedaj gorka in tako v principu važna, da zasluži narodu oznanjena biti. Je namreč ena epizoda iz silnega volilnega boja v mestu Kočevskem 12. decembra 1871. leta. Ker ravno iz tega nepozabljivega bojišča pridem in sem se čez noč toliko opočil, da more pero gladko teči, zato pričnem.

Vaš večletni naročnik in vrli mož Jože Žagar iz Kostela (Ajbel) je bil izvoljen za volilnega moža, in ker je že mnogokrat volil za deželni zbor kranjski, kdo bi bil mislil, da mu bo naenkrat volilna pravica odrečena? Poslušaj tedaj narod slovenski, kako se je to godilo! Prvotne volitve Kostelske je vodil sam c. k. okrajni glavar gosp. Fladung in na tanko preiskaval slehernega volilca pravico, kar je vse hvale vredno, in 65 let starega moža Jožeta Žagarja je pustil voliti in voljenemu biti, zato mu je tudi izkaznico včeraj pred volitvijo po svojem uradniku izročil. Ko je bila včeraj volilna komisija (5 liberalcev, 2 narodnjaka) ustanovljena, med drugimi zaprekami vstane en najet Kočevar in se pritoži zaradi volilnega moža Jožeta Žagarja iz Ajbelne hiš. št. 10, češ, da premalo davka plačuje. Urno teče Jože Žagar v c. kr. davkarijo in prosi za izpisek svojih davkov. A kaj čuje v c. kr. davkariji? „Čemu Vam bo izpisek ta? včeraj 11. decembra 1871. leta je glavár Fladung vse naše akte prebrnil, on mora tedaj vedeti pri volitvi, koliko Vi davkov plačujete?“ Mož ni dobil zaželenega izpiska od davkarije in ni mogel ker ni smel voliti. Al čujte! kako se je pl. Fladung vjel! Obče znani glavar kočevski je samo gledal v davkariji, koliko Jože Žagar plačuje davka v Ajbelnu hiš. št. 10 od grunta in od gostilnice, ne pa koliko na Vrhu hiš. št. 5 in koliko v Prežuli št. 1 (tukaj še do novega leta 1872., ker je ravno zdaj ta grunt prodal). Kristus je kralja Heroda zval lisjaka, gotovo ni zoper čast Fladungovo, da si je včeraj ravno to ime zaslužil, ker je gotovo tudi majhen kralj vselej več časti vreden ko velik glavar okrajni! — Da smo slovenski volilci zoper to ravnanje Fladungovo protestovali, lahko si mislite. Al nasledkov tega ravnanja ne smem zamolčati. Po neizmerno težavni pa ravno zato slavniji in slajši zmagi je počil le en glas med volilci, da glavar Fladung ni nikakor več sposoben za svojo službo, nemogoč na svojem mestu, celó Kočevarji so se jokali in zdihovali, da imajo tacega političnega siromaka za okrajnega glavarja in da faktično istino povem, volilni mož Anton Curel iz Kočevske občine Hinterberg (Novih lazov, fara Reka), kateri celó ni hotel voliti v pričo takega ravnanja glavarjevega, je prosil naznaniti svetu, kaj je govoril že tolikrat omenjeni okrajni glavar občinskemu predstojniku, to je, županu iz Novih Lazov (Hinterberga), ko mu je nemško izkaznico pred volitvijo izročiti dal: „Wenn Sie nicht unsere liberalen Kandidaten wählen, so dürfen Sie nie mehr in meine Kanzlei kommen“. Ipsissima verba! Toraj župan občinski ne sme več k svojem glavarju okrajnemu v kancelijo stopiti, ako ne voli po tirjavi paševi! Oznanite to, mile „Novice“, da bo čula cela zemlja slovenska, da bo čula Avstrija, da bo tudi druga Evropa zvedela, koliko prostost imajo kočevski volilci leta 1871. pod komando glavarja pl. Fladunga! Za istino to stojimo trdni ko sinja skala volilni možje kostelski in Osivniški, — deset mož! — Le memogredé omenim, kako smo vjeli lisjaka pl. Fladunga pri tem, da nam je vzel enega mladega volilca (g. kaplana Pečnika iz Sodražice); mi smo mu